

BİDAT VE HURAFELER - I

(Kehanet, Cincilik, Büyü ve Sihir)

Doç. Dr. İbrahim PAÇACI
ASÜ İslamî İlimler Fakültesi

GİRİŞ

Bid'at, sünnetin zıttı olup, dinin aslında olmadığı halde inanç ve ibadet alanında sonradan icat edilen inanış ve davranışları ifade eder.

إن أصدق الحديث كتاب الله وأحسن الهدى هدى محمد وشر الأمور محدثاتها وكل محدثة بدعة وكل بدعة ضلالة وكل ضلالة في النار

“Sözlerin en doğrusu, Allâh'ın kitabı; yolların en güzeli de, Muhammed'in yoludur. Buna karşılık işlerin en kötüsü, sonradan uydurulanlardır. Din adına sonradan uydurulan her şey bid'attır. Bid'at ise yoldan çıkmaktır. Her yoldan çıkan ise cehenneme girecektir.” (Nesâî, Salatu'l-Ideyn, 22)

Bid'atın kapsamı, dinî konularla sınırlıdır; inanç ve ibadet hayatının dışında kalan yenilikler bu kapsama girmez.

GİRİŞ

Bazı âlimler bid'atın kapsamını genişleterek Müslüman toplumların geleneginde bulunmayan her yeniliği bid'at saymaya eğilimli iseler de bu doğru değildir.

من أحيا سنة من سنتي قد أميتت بعدي فإن له من الأجر مثل من عمل بها من غير أن ينقص من أجورهم شيئاً ومن ابتدع بدعة ضلالة لا ترضي الله ورسوله كان عليه مثل آثام من عمل بها لا ينقص ذلك من أوزار الناس شيئاً

“Kim benden sonra terk edilmiş bir sünnetimi diriltirse onunla amel eden herkesin ecri kadar o kimseye sevap verilir, hem de onların sevabından hiçbir şey eksiltilmeden. Kim de Allah'ın ve Resulü'nün rızâsına uygun düşmeyen bir kötü bid'at icat ederse onunla amel eden insanların günahları kadar o kişiye günah yükletilir, hem de onların günahlarından hiçbir şey eksiltilmeden” (Müslim, “İlim”, 6; Tirmizî, “İlim”, 16)

GİRİŞ

من سن في الإسلام سنة حسنة فعمل بها بعده كتب له مثل أجر من عمل بها ولا ينقص من أجورهم شيء ومن سن في الإسلام سنة سيئة فعمل بها بعده كتب عليه مثل وزر من عمل بها ولا ينقص من أوزارهم شيء

“Bir kimse, İslâm’da güzel bir uygulama başlatır, daha sonra da insanlar onu yaparsa; onunla amel eden herkesin ecri kadar o kimseye sevap verilir ve onların sevabından da hiçbir şey eksiltilmez. Bir kimse de, kötü bir uygulama başlatır, daha sonra da insanlar onu yaparsa; onunla amel eden insanların günahları kadar o kişiye günah yüklenir ve onların günahlarından da hiçbir şey eksiltilmez.” (Müslim, “İlim”, 15)

Buna göre bid‘at ikiye ayırır; iyi ve yararlı olanlar **bid‘at-ı hasene**, kötü ve zararlı olanlar ise **bid‘at-ı seyyiedir**.

GİRİŞ

Abdurrahman b. Abdülkârî anlatıyor: Ramazan ayında bir gece Ömer b. el-Hattâb ile birlikte mescide çıkmıştık. Baktık ki, kimisi tek başına namaz kılıyor, kimisi de birkaç kişiye namaz kıldırıyor. Ömer, “Bunları bir imamın arkasında toplamanın daha iyi olacağını düşünüyorum.” dedi. Sonra onlara Übey b. Ka’b’ı imam olarak atadı. Daha sonra bir gün yine onunla mescide gittik. Bu sefer hepsi Übey b. Ka’b’ın arkasında namaz kılıyordu. Bunun üzerine;

نعم البدعة هذه والتي ينامون عنها أفضل من التي يقومون

“*Bu ne güzel bir bid’at oldu. Fakat bu namazı insanların uyuduğu zamanda kılmak, şu kıldıkları zamanda kılmaktan daha iyidir.*” dedi. (Buhâri, Teravîh, 1)

GİRİŞ

Sonuç olarak şöyle denilebilir: Hz. Peygamber (s.a.s.)'in kınadığı ve azapla tehdit ettiği bid'at dinin ruhuna ve genel prensiplerine aykırı olan ve dinde olmadığı halde inanç ve ibadet rengine büründürülen âdet ve uygulamalardır.

Meselâ türbelere horoz ve mum adamak, ölünün başında mum yakmak dinin aslında olmadığı, fakat bunu yapanlarca bir nevi ibadet sayıldığı ve bununla sevap umulduğu için bid'attır.

Buna karşılık ezanların hoparlörden okunması, Kur'ân-ı Kerîm'in basılması bid'at değildir. Aynı şekilde unu elemek, yemekte çatal, kaşık, masa kullanmak, otomobile binmek, bilgisayar kullanmak da bid'at olmaz.

Günümüzde bir hayli yaygın olan mevlit, hafızlık ve hatim merasimleri, camilerin görkemli mimarisi ve tezyinatı, toplu tesbihleri bid'at olarak nitelemek yerine, dinin aslî unsurlarının yerini almadığı sürece, içerdiği yararlar sebebiyle müsamaha ile karşılamak daha doğrudur.

BİD'AT VE HURÂFELELER

Bid'atların doğuşuna ve yaygınlaşmasına sebep olan hususlar şunlardır:

- 1- Bilinçli olarak bid'at üretmek,
- 2- Cahillik,
- 3- Kültürel etkileşim,
- 4- İslâm öncesinden kalan gelenek ve görenekler,
- 5- Eski dinlerden kalan alışkanlıklar,
- 6- Çok sevap kazanmak veya dinî vecibeleri fazlasıyla ifa etmek düşüncesi.

BİD'AT VE HURÂFELELER

لَتَتَّبِعَنَّ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ شَبْرًا بِشَبْرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ حَتَّىٰ لَوْ دَخَلُوا فِي جَرِّ ضَبٍّ لَاتَّبَعْتُمُوهُمْ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ؟ قَالَ فَمَنْ؟

Hız. Peygamber, “*Sizden öncekileri karış karış, adım adım takip edeceksiniz. Hatta keler yuvasına girseler onları takip edeceksiniz.*” buyurdu. “Ya Rasûlallâh! Onlar Yahûdî ve Hıristiyanlar mı?” diye sorunca o, “*Ya kim olacaktı?*” buyurdu. (Müslim, “İlim”, 6)

FAL VE KEHANET

Falcılık, çeşitli tekniklerle gelecekte ve bilinmeyen şeylerden haber verme, gizli kişilik özelliklerini ortaya çıkarma anlamında kullanılan bir terimdir.

Kehanet ise, gelecekte meydana gelecek olayları bilmek, gizli ve görünmeyen âlemden haber vermek anlamına gelmektedir. Bu işi yapan kimselere de, *kâhin* adı verilir.

İnsanoğlu tarih boyunca gerek kendisiyle gerekse çevresiyle ilgili bilinmezleri anlayıp keşfetmeye, geleceği hakkında bilgi sahibi olmaya ve böylece kendi kaderine hükmetmeye çalışmıştır. Bunda, bilinmeyene ve esrarengiz olana karşı duyulan merakın önemli payı vardır.

FAL VE KEHANET

Âyet ve hadislerde gaybı bilme ve insanın geleceğini görme iddiası taşıyan, Allah'tan başka varlıklardan yardım alma gayesi güden, insanları sağlam bilgi kaynaklarına ve gerçek sebeplere başvurmaktan alıkoyan her türlü hurafe, batıl inanç ve uygulama yasaklanmıştır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey iman edenler! Alkollü içkiler ve uyuşturucu maddeler, kumar, put ve fal okları şeytanın iğrenç işleridir. O halde kurtuluşa ermek için bunlardan uzak durun!” (Maide 5/90)

من أتى عرافا أو كاهنا فصدقه فيما يقول فقد كفر بما أنزل على محمد

“Arrâf veya kâhine gidip de dediklerini tasdik eden Muhammed'e indirileni inkâr etmiş olur.” (Müstedrek 1/8; Tirmizi, Taharet, 102)

FAL VE KEHANET

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ

Rasûlüm şöyle de: "Allâh'tan başka gökte ve yerde bulunan hiç kimse, gaybı bilmez. Yine kimse öldükten sonra ne zaman diriltileceğini de bilemez." (Neml 27/65)

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَأَسْتَكْتَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

"Onlara şöyle de: "Allâh izin vermedikçe, ne faydalı, ne de zararlı bir şey yapabilirim. Eğer ben gayba ilişkin bilgiye sahip olsaydım, kendim için pek çok fayda sağlardım ve dolayısıyla bana bir zarar gelmezdi. Ben, onların inanan bir toplum olmaları için sadece uyarıcı ve müjdeleyici bir peygamberim." (A'raf 7/188)

FAL VE KEHANET

من حدثك أن محمدا صلى الله عليه و سلم رأى ربه فقد كذب وهو يقول
{ لا تدركه الأبصار } . ومن حدثك أنه يعلم الغيب فقد كذب وهو يقول (لا
يعلم الغيب إلا الله)

Sana kim, Muhammed (s.a.s.) Rabbini gördü derse yalan söylemiştir. Çünkü Yüce Allâh, “Gözler onu göremez” buyurmaktadır. Ve yine kim sana onun gaybı bildiğini söylerse yalan söylemiştir. Çünkü Allâh Teâlâ, “Gaybı Allâh’tan başka kimse bilemez” buyurmuştur.

(Buhârî, Tevhîd, 4)

YILDIZ VE BURÇ FALI

Halk arasında yıldız falı, burç falı gibi inanışları konu edinen *astroloji*, güneş, ay ve yıldız gibi gök cisimlerinin oluşum ve özelliklerinin dünya üzerindeki olayların hayır ve şer niteliği kazanmasına ve insanın geleceğine etkilerini konu alan bir uğraşıdır.

İslâm dünyasında önceleri *ilm-i nücûm*, hem astronomiyi hem de astrolojiyi kapsayan bir terim iken bilim ve teknolojide son yüzyıllardaki gelişmeler sonucu bu iki ilim birbirinden ayrılmış ve astronomi tamamen pozitif bir bilim dalı, astroloji ise bilimsel temelleri olmayan bir uğraş ve inanış haline gelmiştir.

YILDIZ VE BURÇ FALI

Batı'daki astroloji çalışmaları Batlamyus'un düşüncelerine dayanmaktadır. Ona göre gök cisimlerinden şua olarak yayılan güçler, etkisi altına aldıkları yeryüzündeki varlıkların tabiatını, kendisinden yayıldıkları gök cisimlerinin tabiatını temsil etmeye yöneltirler. Batlamyus nazariyesine göre semada kırk sekiz yıldız kümesi vardır. Bir yıl boyunca güneş bunlardan on iki tanesine uğrar.

Doęu'da ise *ilm-i nücûm*, Sâbiîlik ve Hint astronomisinden beslenmiştir.

YILDIZ VE BURÇ FALI

Bir kısım İslâm bilgini yıldızlar, yıldızların mevki ve menzilleri hakkındaki ayetler (Yûnus 10/5; en-Nahl 16/16; Fussilet 41/16; ez-Zâriyât 51/4; en-Necm 53/1; el-Vâkıa 56/7; Nûh 71/15-16; en-Nâziât 79/5) ile Peygamberimiz'den rivayet edilen “ay ve güneşi gözetlemenin fazileti”ne ilişkin hadisleri delil göstererek astrolojinin câiz olduğunu ileri sürmüştür. Fahreddin er-Râzî, İbnü'l-Arabî ekolüne mensup sûfîler, Ca'fer-i Sâdık ve Şîa bilginleri bu görüştedir.

İslâm bilginlerinin çoğunluğu ise, söz konusu âyet ve hadislerin astronomi hakkında olduğunu, güneş, ay ve yıldızların hareketlerine bakarak bunlardan dünyadaki olayların ve insanların geleceğine ilişkin sonuç çıkarmanın aldatmaca olduğunu, dinî bilgi ve inançla çeliştiğini, bu işle uğraşanların şirke düştüklerini iddia etmişlerdir.

YILDIZ VE BURÇ FALI

Nitekim Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:

من اقتبس علما من النجوم اقتبس شعبة من السحر زاد ما زاد

“*Nücûm ilmi öğrenen kişi, sihrin bir türünü öğrenmiş olur.*” (Ebû Dâvûd, Tıb, 22)

صلى لنا رسول الله صلى الله عليه وسلم صلاة الصبح بالحديبية في إثر سماء كانت من الليل فلما انصرف أقبل على الناس فقال "هل تدرون ماذا قال ربكم؟" قالوا الله ورسوله أعلم قال "قال أصبح من عبادي مؤمن بي وكافر فأما من قال مطرنا بفضل الله وبرحمته فذلك مؤمن بي كافر بالكوكب وأما من قال مطرنا بنوء (واحدھا الأنواء كانوا يزعمون أن القمر إذا نزل بعض تلك الكواكب مطروا) كذا وكذا فذلك كافر بي مؤمن بالكوكب"

YILDIZ VE BURÇ FALI

Hudeybiye’de yağmurlu bir geceden sonra Rasûlullâh (s.a.s.) bize sabah namazını kıldırdı. Namazı bitirince insanlara döndü ve “*Rabbinizin ne dediğini biliyor musunuz?*” dedi. Ashap, “Allâh ve Rasûlü daha iyi bilir.” diye cevap verdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle dedi: “*Bu sabah kullarımdan bir kısmı bana inandı, bir kısmı da beni inkâr etti: Allâh, rahmet ve ikramıyla bu gece yağmur yağdırdı diyenler bana inanmış, yıldızı inkâr etmiştir; fakat ay ve yıldızlar şöyle şöyle olduğu için yağmur yadı diyenler ise beni inkâr edip, yıldıza iman etmiştir.*” buyurdu. (Buhârî, Tevhîd, 4)

TEŐEKKÜR EDERİM...

<http://www.ibrahimpacaci.com.tr>

ipacaci@hotmail.com